

Stöd till den som står nära någon med missbruk- Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende

Vad är nationella riktlinjer?

- Underlag för **prioriteringar** och **resursfördelning** inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.
- **Rekommendationer på gruppnivå** om vilken åtgärd som bör ges vid ett visst tillstånd.
- Visar på **nytta och risk** utifrån bästa tillgängliga kunskap – en del av en evidensbaserad praktik.

Nationella riktlinjer inom 18 områden

Slutversioner

- Astma och KO
- Bröst-, prostata-, tjocktarms- och ändtarmscancer
- Demenssjukdom
- Depression och ångest-syndrom
- Diabetes
- Endometriosis
- Hjärtsjukvård
- Levnadsvanor
- Lungcancer
- Missbruk och beroende
- MS och Parkinson
- Palliativ vård
- Rörelseorganens sjukdomar
- schizofreni
- Stroke
- Tandvård

Remissversioner

- Epilepsi (klar våren 2019)
- Psoriasis (klar våren 2019)

Pågående

- Rörelseorganens sjukdomar (remissversion klar 1:a kvartalet 2020)
- Tandvård (remissversion beräknas klar början av 2021)

Vägen till rekommendationerna

Formulera frågeställning

Tillstånds-
och åtgärdspar

Samla bästa tillgängliga kunskap

Systematiska
översikter

Enskilda studier

Hälsoekonomiskt
underlag

Beprövad
erfarenhet

Prioritera

Vetenskapligt underlag

Tillståndets svårighetsgrad

Kostnadseffektivitet

Rangordning 1-10

- **Hög prioritet (1) ges åtgärder**
  - med stor nytta
  - med låg kostnad per effekt

- **Låg prioritet (10) ges åtgärder**
  - med liten nytta i förhållande till kostnaden
  - där det vetenskapliga stödet är ofullständigt/motstridigt och det finns andra alternativ med gott vetenskapligt stöd

Tillstånd i riktlinjerna

- Alkohol
- Narkotika (cannabis, centralstimulantia och opioider)
- Läkemedel (bensodiazepiner och opioider)
- Samsjuklighet (psykisk sjukdom)
- Ungdomar
- Anhöriga, svag anknytning till arbetsmarknaden, hemlöshet, komplex problematik

Men inte dopning, spelberoende eller nikotin

Åtgärder i riktlinjerna

- Medicinska test
- Bedömningsinstrument
- Läkemedelsbehandling (inkl. LARO)
- Psykologisk och psykosocial behandling
- Sociala stödinsatser – socialt nätverk, boende, sysselsättning, samordning (case management)

Tidig upptäckt/förebyggande ingår inte

Tre typer av nätverksinsatser

1. Insatser som involverar anhöriga i vård och rehabilitering av personer med missbruk och beroende för att stödja processen
2. Insatser som involverar anhöriga i att motivera behandlingsovilliga personer till att inleda vård för att hantera sitt missbruk och beroende
3. Insatser inriktade på stöd till vuxna anhöriga med fokus på hur de själva påverkas i sitt liv av att leva nära någon som missbrukar och hur de kan hantera sin situation

Psykologisk och psykosocial behandling narkotika

	Cannabis		Central-stimulantia		Opioider	
	Bör	Kan	Bör	Kan	Bör	Kan
Kognitiv beteendeterapi (KBT) eller återfallsprevention	3		4		3	
Community Reinforcement Approach (CRA)			3		4	
12-stegsbehandling			3			
MATRIX-programmet-Kombinerar tolvstegsbehandling och återfallsprevention med socialt nätverksstöd			3			
Psykodynamisk terapi						5
Förstärkningsmetod (contingency management) som tillägg						5

Nätverks- och parterapi

Hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör

- erbjuda parterapi som tillägg till annan behandling till personer med missbruk eller beroende av alkohol och narkotika (prio 3)
- erbjuda nätverksterapi som tillägg till annan behandling till personer med missbruk eller beroende av alkohol och narkotika (prio 4)

Socialt stöd till vuxna anhöriga och närstående

Hälso-och sjukvården och socialtjänsten bör

- erbjuda anhöriga socialt stöd i form av AI- eller Nar-anon-inspirerade stödprogram (prio 2)
- erbjuda anhöriga socialt stöd i form av coping skills training (3)

Hälso-och sjukvården och socialtjänsten bör

- erbjuda Community reinforcement approach and family training (CRAFT) som ett stöd till anhöriga som vill motivera närstående till behandling (prio 3)

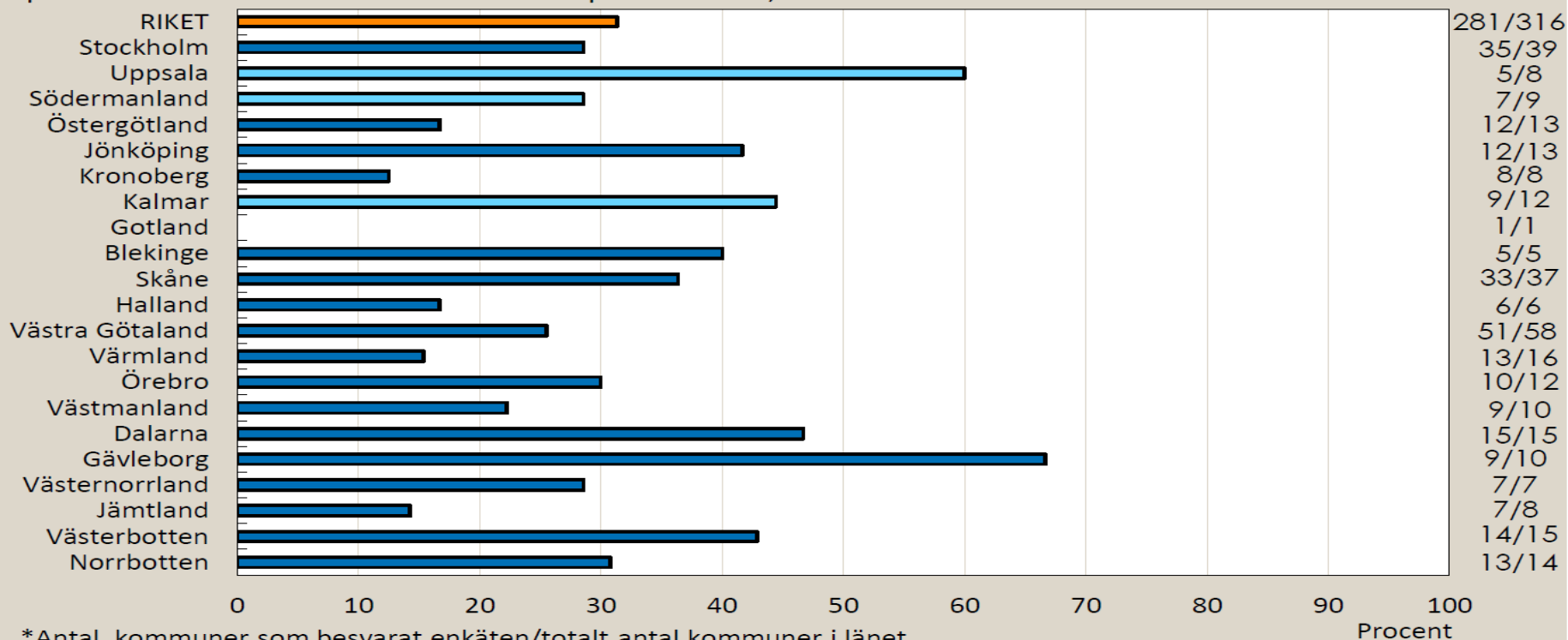
Andel kommuner som erbjuder något eller några av dessa stödprogram till vuxna närstående

- Al-anon-inspirerade stödprogram
- Nar-anon-inspirerade stödprogram
- Coping skills training (CST)
- Annat.

Diagram 14A. Stöd till anhöriga efter landsting

Andel kommuner/stadsdelar/stadsområden som erbjuder stödprogram till vuxna närstående till personer med missbruks- och beroendeproblematik., 2016.

*Svarsfrekvens

*Antal kommuner som besvarat enkäten/totalt antal kommuner i länet.

Källa: Öppna jämförelser 2016. Missbruks- och beroendevården.

Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se
stefan.brene@socialstyrelsen.se